له طالبانو سره د ایران نرمښت

Author: Mina Habib

.له پخوانۍ دښمنۍ سره سره [طالبانو ته] له بلنې داسې ښکاري چې ایران اوس یاغیانو ته د یو ممکن شریکبانډي په سترګه وګوري

پــه افغانستان کې د آی ډبلیو پي آر د خبریالې، مینا حبیب لیکنه

د شنونکو په وینا تهران ته د طالبانو د پلاوي وروستنی سفر د ایران دې ارادې ته څرګنده اشاره ده چې په راتلونکي کال کې د ناتو د پوځونو له وتلو وروسته په افغانستان کې خپل اغېز لا نور هم زیاتوي.

طالبانو د غونډې انځور داسې وښود، چې ګونډې پلاوی یې په اسلامي کنفرانس کې د ګډون له لارې د موازي حکومت په توګه له خپل ګاونډي هېواد سره په رسمي خبرو اترو بوخت دی.

سره له دې ایراني حکومت د طالبانو د سفر په اړه په رسمي ډول څه نه دي ويلي، خو طالبانو په قطر کې د خپل سیاسي دفتر له لارې، چې درې کاله دمخه جوړ شوی، ددې خبرې پخلی وکړ چې پلاوی یې د ایران په بلنه هلته تللی دی.

د تهران او طالبانو اړیکې له پخوا راهیسې د مذهبي توپیر له امله ترینګلې وې، څکه طالبان سني مذهبه او ایراني حکومت د شیعه ګانو په لاس کې دی. ایرانیانو د ۱۹۹۶ –۲۰۰۱ کلونو ترمنځ د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د مخالفو ځواکونو ملاتړ کاوه، چې د شمالي ټلوالې په نامه یادېده. په ۱۹۹۸ کال کې یوولس تنه ایرانیان، چې زیاتره یې په ښکاره ډول ډیپلوماتان وو، په مزارشریف کې ووژل شول. تهران طالبان ددې وژنو مسؤول وبلل.

په داسې حال کې چې د وروستنیو خبرو اترو جزئیات څرګند نه دي، پاکستانۍ اکسپرس ټریبیون ورځپاڼې د یو نامعلوم طالب چارواکي له خولې لیکلي، ایران په افغانستان کې د شیعه هزاره توکمه لرکیو په اړه اندېښنه څرګنده کړې چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال له سخت تبعیضي چلن سره مخامخ وو.

سرچینې زیاته کړې، طالبانو ډاډ څرګند کړ چې د افغانستان ټولې قومي ډلې به د ناتو له وتلو وروسته په افغاني سیاست کې رول ولري. په غبرګون کې هغوی له ایران څخه غوښتي چې [د ناتو] له وتلو وروسته د هغوی د مخالفینو ملاتړ ونه کړي.

له آی ډبلیو پي آر سره په یوې تلیفوني مرکې کې د طالبانو ویاند، قاري محمدیوسف احمدي نوموړي ریوټونه بې بنسټه وبلل.

هغه وویل: "پر دې موضوعګانو اصلا هیڅ خبرې نه دي شوې. ایران ته د طالبانو له سفر څخه موخه په نوموړي کنفرانس کې ګډون کول و، هغسې چې دمخه [په ۲۰۱۲ کال کې] طالبانو د جاپان او فرانسې په کنفرانسونو کې ګډون کړی و. زموږ موخه دا وه چې په نړیوال ستیژ د طالبانو د قانوني ادعا سپیناوی وشي او د افغانستان او سیمې د موضوعګانو په اړه معلومات وړاندې شي."

هغه زیاته کړه په ایران کې یې د افغاني کډوالو پرموضوع خبرې اترې کړې او رسمي ډاډ یې تر لاسه کړی چې تهران به له هغوی سره په چلن کې نرمښت راولي. دا موضوع د ګڼو افغانانو ستره اندېښنه ده چې په ایران کې خپل خپلوان لري او یا زیاتره په ناقانونه لارو د کار کولو په موخه هغه هېواد ته سفر کوي.

له تېرو دولسو کلونو راهیسې د کډوالو او په افغانستان کې د ایراني فرهنګ د ترویج او مذهبي اغېز د پراخولو په ګډون د یو شمېر موضوعاتو په اړه له تاوتریخوالي سره سره کابل تل هڅه کړې له تهران سره ښې اړیکې ټینګې کړي. د ایران فرهنګي او مذهبي اغېز یوه حساسه موضوع ده. په دې وروستیو کې د کابل پوهنتون محصلینو او مدني ټولنو د تهران د ادعا شوي اغېز په اړه ستر لاریونونه وکړل او قهرجنو لاریون کوونکو د ایران بیرغ ته اور واچاوه.

له پرله پسې غوښتنو سره سره د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت او د ولسمشر دفتر له آی ډبلیو پي آر سره له مرکې کولو ډډه وکړه. کابل تل له بهرنیو هېوادونو سره د طالبانو اړیکې غندلي او ټینګار یې کړی چې دا راز خبرې اترې او غونډې باید یوازې د [افغان] حکومت له لارې سرته ورسیږي.

د افغانستان د پارلمان غړې، شکریې بارکزۍ د دوه ګوني چلن له امله د ایران غندنه وکړه.

هغې وویل: "په دې خوځښت ایران څرګنده کړه چې په افغانستان کې به د خپلو شومو موخو د ترلاسه کولو لپاره له هیڅ راز هلو ځلو څخه دریغ ونه کړي. هغوی تر ټولو سخت دریځو افراطي سني طالبانو ته خپل لاس اوږد کړی، په داسې حال کې چې دننه په ایران کې سنیانو ته آن د عبادت کولو اجازه نه ورکوي."

څارونکي وايي د تهران او طالبانو له پخوانۍ دښمنې سره سره ګډو ګټو، تر ټولو دمخه د هغوی ګډ غلیم، متحده ایالتونو هغوی یو بل ته نژدې کړي دي.

سیاسي شنونکي، وحید مژده یادونه وکړه چې د تېرو دریو کلونو راهیسې د طالبانو او تهران د پټو اړیکو په اړه خبرې کیږي.

هغه وویل: "طالبانو په خپل دې سفر خپله خپلواکي وښوده. که له بلې زاویې ولیدل شي، هغوی نړۍ ته دا هم وښوده چې د افغانستان د ربړې هواری د هغوی له شتون پرته ناشونی دی."

مژده وویل، ایران هم له نوموړي غونډې څخه ګټه پورته کړه، په دې معنا چې ایران د سوریې په کورنۍ جګړې کې د ولسمشر بشارالاسد په ملاتړ تورن دی.

هغه وویل: "ایران په ځانګړي ډول په سوریه کې د [علویانو] شیعه ګانو په ملاتړ تورن دی. په دې خوځښت هغه [ایران] هڅه وکړه نړۍ ته وښیي چې ایران د سنیانو او همدارنګه د متحده ایالتونو د هر دښمن ملګری دی، نه یوازې دا چې ځانته د شیعه ګانو ملاتړ کوي."

هغه وويل، څنګه چې متحده ایالتونو پر ایران هر راز فشار راوړی دی، هغه هېواد [ایران] هم په خپل واک کې، د طالبانو په ګډون، له هر ډول وسایلو څخه د امریکایانو په وړاندې ګټه اخیستې ده.

مژده زیاته کړه، د زورورو تر منځ په لوبه کې ښکېل عادي افغانان کومه ګټه نه پورته کوي.

هغه وویل: "دا خوځښتونه د افغانانو په خیر نه دي، خو موږ د سولې له تامین پرته بله چاره نه لرو. که نه، نو له ۲۰۱٤ کال وروسته به له ډېر ناوړه حالت سره مخامخ شو."

د جاوېد کوهستاني په نامه یو بل سیاسي شنونکی هم د طالبانو او ایران تر منځ پخوانیو اړیکو ته ګوته نیسي، خو وایي هغه بیخي محرم و، ځکه طالبان له شاتګ څخه اندېښمن وو.

هغه وویل، ایران د سوریې د جګړې له پیلېدو راهیسې، د حزب الله د غړو له لارې چې د اسد په ګټه جنګیږي، د خپلې څرګندې لاسوهنې له امله زړور شوی، ځکه د متحده ایالتونو له سخت غبرګون سره مخ شوی نه دی.

هغه وویل: "ایران ته څرګنده شوې چې د افغانستان او عراق د جګړې او د نړ پ په نورو برخو کې د ښکیلتیا او د اقتصادي ستونزو له امله متحده ایالتونه او د هغه متحدین نشي کولای د ایران په وړاندې د جګړې لاره غوره کړي. نور نو ایران له متحده ایالتونو څخه نه ډاریږي."

طالبانو ته د ایران بلنه د افغانستان دولتي دریځ ته د مستقیمې ننګونې په معنا کتل کېدای شي. نوموړي دا هم زیاته کړه: "دا د دې معنا نه ده چې ګوندې طالبان بیا واک ته رسیږي."

داسې نښې نښانې لیدل شوې چې [ایران ته] سفر د یاغیانو د لیکو په منځ کې هم توپیرونه راپارولي دي.

له طالبانو څخه د جلا شوې ډلې، جیش المسلمین پخواني مشر، سید اکبراغا خبریالانو ته وویل: "دا کار ټول افغان ولس او طالبانو ته زیان دی. د هغې تر څنګ دا ناشونې ده چې د ایران له لارې په افغانستان کې سوله تامین شي."

د طالبانو ویاند، احمدي نوموړي تبصرې د یو شخصي نظر په توګه رد کړې، ویې ویل: "هر فرد د تبصرې کولو حق لري او هره تبصره د هغه فرد په دید پورې محدوده ده."

نوموړي غونډې د عادي افغانانو په لیکه کې هم د اندېښنې سپرغ وشیندلې.

د کابل اوسیدونکي او په ښار کې د سړک د غاړې یو سابه پلورونکي، فردوس وویل: "ایران د پاکستان په پرتله [د افغانانو] ډېر ناوړه دښمن دی. هغه هېواد په سلګونه، آن په زرګونه افغانان ووژل، په افغاني ماشومانو ډېر شاقه کارونه کوي، افغان کډوال په ډېرو ناوړو حالتونو ځوروي. افغاني ماشومان یې له خپلو کورنیو څخه جلا کړي او له هېواده یې شړلي دي، ځوانان یې په نشه یې توکو روږدي کړي او په دې هېواد کې یې د قومي او مذهبي تفرقې اور بل کړی دی."

هغه دوام ورکړ: "له دې ټولو بدمرغیو سره سره افغان حکومت هغه [ایران] د ځان متحد ګڼي. دا غوره ده چې د هغه شیطاني څېره نوره هم افغان حکومت او نړ ته بربنډه شي."

مینا حبیب په کابل کې د آی ډبلیو پي آر له خوا یوه روزل شوې خبریاله ده.

Location: Iran
افغانستان
Topic: Conflict

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D9%84%D9%87-%D8%B7%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%A7%D9%86%D9%88-%D8%B3%D8%B1%D9%87-%D8%AF-%D8%A7%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%86%D8%B1%D9%85%DA%9A%D8%AA